

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 450

Polityka ekonomiczna

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-617-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Lyubov Andrushko: Prognozowanie pozyskania drewna w Polsce na podstawie danych GUS / Roundwood production forecasting in Poland, on the basis of the data of the central statistical office.....	13
Tomasz Bernat: Przedsiębiorczość i oczekiwania większych zarobków a ryzyko podjęcia działalności / Entrepreneurship and higher earnings expectations vs. risk of business set up.....	25
Beata Bieńkowska: Spółdzielnie socjalne – szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości społecznej w Polsce / Social cooperatives – opportunities and threats for social entrepreneurship development in Poland.....	35
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: Produkcja i wykorzystanie energii elektrycznej na Mazowszu z uwzględnieniem OZE / Production and use of electricity in Mazowsze with the consideration of renewable energy sources.....	46
Agnieszka Biernat-Jarka: Dzierżawa jako sposób zwiększenia powierzchni gospodarstw rolnych w województwie mazowieckim / Leasing as a method of farms' area increase in Mazowsze Voivodeship.....	56
Krystyna Bobińska: Miejsce kraju w rankingach wieloczynnikowych jako podstawa do identyfikacji nieuruchomionych rezerw rozwoju gospodarczego / The place of the country in the multifactoral ratings as a basis for identification of the hidden reserves for economic growth.....	68
Malgorzata Bogusz, Sabina Ostrowska: Wybrane problemy polityki społecznej i zdrowotnej wobec osób starszych na poziomie lokalnym – sztuka partycypacji / Chosen problems of social and health policy for seniors at local level – the capability of participation.....	82
Przemysław Borkowski: Problemy prowadzenia rachunku kosztów i korzyści w inwestycjach infrastrukturalnych / Challenges in optimising cost-benefit analysis in infrastructure projects.....	91
Barbara Chmielewska: Dysproporcje w jakości życia ludności wiejskiej i miejskiej a polityka ich zmniejszania / Disparities in quality of life of rural and urban population vs. policy of its reduction.....	103
Kazimierz Cyran: Postrzeganie marek własnych produktów żywnościowych a perspektywy ich rozwoju / The perception of private labels of food products vs. the prospects for their development.....	114
Sławomir Dybka: Skuteczność promocji w Internecie – perspektywa klienta / Effectiveness of the Internet promotion – customer perspective.....	125
Malgorzata Gasz: Priorytety rozwoju innowacyjności polskiej gospodarki / Priorities of Polish economy innovation development.....	138

Aleksandra Gąsior: Poziom rozwoju transportu jako determinanta procesu restrukturyzacji dużych przedsiębiorstw / The level of transport as a determinant of the process of large enterprises restructuring	150
Edyta Gąsiorowska-Mącznik: Przedsiębiorczość w strategiach gmin województwa świętokrzyskiego / Entrepreneurship in strategies of municipalities of Świętokrzyskie Voivodeship	161
Jarosław Górecki, Jadwiga Bizon-Górecka: Analiza zachowania inwestorów w odniesieniu do kryterium ceny za roboty budowlane / Behavior of investors and price for construction works.....	172
Artur Grabowski: Wolność prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze sportu profesjonalnego / Freedom of business activity in the area of professional sport.....	182
Sylvia Guzdek: Kooperacja jako główna forma współpracy przedsiębiorstw w międzynarodowych sieciach biznesowych / Cooperation as the main form of cooperation in international networks of business	191
Marcin Halicki: The Foster-Hart measure as a tool for determining the set of risky portfolios that do not expose the investor to the bankruptcy / Miara Fostera-Harta jako narzędzie do wyznaczania zbioru ryzykownych portfeli, które nie narażają inwestora na bankructwo.....	205
Mateusz Halka: Wykonawcy robót budowlanych na rynku zamówień publicznych a ich kondycja ekonomiczno-finansowa / Construction contractors on the public procurement market vs. their economic and financial standing	217
Tomasz Holecki, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Agnieszka Bubel, Karolina Sobczyk: Finansowe konsekwencje realizacji dyrektywy transgranicznej w ochronie zdrowia / Financial consequences of the implementation of the cross-border healthcare directive	229
Żaklina Jabłońska: Marketing relacji i CSR jako narzędzia budowania przewagi konkurencyjnej przez franchyzodawców branży gastronomicznej w Polsce / Relationship marketing and CSR as tools for building of competitive advantage by franchisors of foodservice industry in Poland	241
Sławomir Jankiewicz: Wpływ bezpieczeństwa energetycznego na rozwój gospodarczy w Polsce / The impact of energy security to the economic development in Poland	251
Emilia Jankowska: Zróżnicowanie infrastruktury transportowej w kontekście polityki Unii Europejskiej / The diversity of transport infrastructure in the context of the EU policy	260
Bożena Karwat-Woźniak, Paweł Chmieliński: Przemiany w strukturze agrarnej polskiego rolnictwa i wpływ wybranych instrumentów WPR na te procesy / Changes in the agrarian structure of Polish agriculture and the impact of selected CAP measures on these processes	272

Ewa Koloszyz: Światowy rynek mleka – wybrane zagadnienia / World dairy market – selected issues	287
Agnieszka Komor: Wybrane uwarunkowania strukturalne decyzji lokalizacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw / Chosen structural conditions of localization decisions concerning small and midium enterprises.....	298
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Współczesne wyzwania europejskiej polityki transportowej / Current challenges of European transport policy	311
Hanna Kruk, Anetta Waśniewska: Parki krajobrazowe i narodowe jako element rozwoju zrównoważonego na przykładzie gmin województwa wielkopolskiego / National and landscape parks as part of sustainable development. Case study: Wielkopolska Voivodeship communes	323
Anna Krzysztofek: Dyrektywa 2014/95/UE oraz wynikające z niej zmiany / Directive 2014/95/EU, and changes resulting from it	334
Władysława Łuczka: Ekologiczna gospodarka żywnościowa w województwie wielkopolskim w okresie integracji z Unią Europejską / Ecological food economy in Wielkopolska Voivodeship in the time of accession into the European Union	347
Aleksandra Majda: The analysis of succession strategy, success determinants in Polish family business – case study / Analiza determinant sukcesu strategii sukcesyjnej w polskich przedsiębiorstwach rodzinnych – studium przypadku.....	357
Janusz Majewski: Problem wyceny zapyłania jako usługi środowiskowej / The problem of the valuation of pollination as environment service	369
Arkadiusz Malkowski: Ruch graniczny jako czynnik rozwoju regionu przygranicznego na przykładzie pogranicza zachodniego Polski / Border traffic as a factor in the development of border regions on the example of the borderland of Western Poland.....	378
Grażyna Michalczuk, Agnieszka Zalewska-Bochenko: Platforma e-PUAP jako przykład elektroniczacji usług administracji publicznej dla ludności / e-PUAP as an example of electronic services of public administration for the citizens	390
Danuta Mierzwa, Małgorzata Krotowska: Czynniki ekonomiczno-społeczne integracji poziomej rolników – raport z badań / Economic and social factors of horizontal integration of farmers – study report	399
Karolina Olejniczak: Czynniki rozwoju obszarów funkcjonalnych w świetle badań empirycznych / Factors of functional areas development in the light of empirical research	410
Dorota Pasińska: Polski rynek drobiu po wstąpieniu do Unii Europejskiej / Polish poultry market after the accession to European Union	421
Ewa Polak, Waldemar Polak: Wskaźniki dotyczące zdrowia i opieki zdrowotnej jako mierniki jakości życia w Polsce na tle wybranych państw /	

Indices referring to health care as the measure of life quality in Poland in comparison to selected countries.....	433
Adriana Politaj: Zakłady aktywności zawodowej oraz zakłady pracy chronionej jako pracodawcy osób niepełnosprawnych w Polsce / Vocational development centres and sheltered workshops as employers of handicapped persons in Poland	446
Iwona Pomianek: Klasyfikacja gmin miejsko-wiejskich w Polsce według poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego / Classification of semi-urban communes in Poland by the level of socio-economic development	458
Zdzisław W. Puślecki: Current re-shaping of international business / Obecne zmiany kształtu biznesu międzynarodowego	471
Magdalena Ratalewska: Rozwój sektora kreatywnego gier komputerowych w Polsce / The development of the creative industries sector of computer games in Poland.....	491
Jarosław Ropęga: Czynniki niepowodzeń gospodarczych małych przedsiębiorstw w aspekcie nowego paradygmatu cywilizacyjnego / Failure factors of small enterprises in the context of new paradigm of civilization ...	501
Robert Rusielik: Wykorzystanie alternatywnych indeksów produktywności do pomiaru efektywności rolnictwa w Polsce / Alternative productivity indexes for measuring agricultural efficiency in Poland.....	514
Izabela Serocka: Znaczenie czynników lokalizacji przedsiębiorstw a aktywność władz lokalnych gmin województwa warmińsko-mazurskiego / The importance of business location factors vs. the activity of Warmia and Mazury Voivodeship local authorities.....	524
Katarzyna Smędzik-Ambroży, Joanna Strońska-Ziemiann: Rozwój lokalny na obszarach wiejskich o zróżnicowanym rolnictwie (przypadek podregionu pilskiego na tle sytuacji w Wielkopolsce) / Local development in rural areas with diversified agriculture (the case of pilski subregion on the background of the situation in Wielkopolska).....	538
Karolina Sobczyk, Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Michał Wróblewski: Wykorzystanie środków publicznych w walce z wykluczeniem cyfrowym na poziomie samorządowym / Public funds use against digital exclusion at the level of self-government	550
Michał Świtłyk: Efektywność techniczna gospodarstw mlecznych w Polsce w latach 2009-2011 / Technical efficiency of dairy farms in Poland in 2009-2011.....	561
Dariusz Tłoczyński: Konkurencja pomiędzy przewoźnikami Ryanair i Wizz Air jako element rozwoju polskiego rynku usług transportu lotniczego / Competition between Ryanair and Wizz Air as an element of development of Polish air transport market	570

Weronika Toszewska-Czerniej: Productivity of service delivery process as a factor affecting the level of differentiation / Produktywność procesu usługowego jako czynnik kształtujący poziom zróżnicowania	584
Roman Tylżanowski: Stymulatory procesów transferu technologii w przedsiębiorstwach przemysłowych wysokiej techniki w Polsce / Stimulators of technology transfer processes in high-tech manufacturing sector in Poland	594
Małgorzata Wachowska: Czas pozyskiwania cudzych idei przez przemysł. Doświadczenia Polski / Adoption time of others' ideas by industry. Experience of Poland	606
Agnieszka Werenowska: Kierunki zmian na rynku niskokosztowych linii lotniczych / Directions of changes in the market of low-cost airlines.....	616
Barbara Wieliczko: Wspólna Polityka Rolna a zarządzanie ryzykiem w rolnictwie / Common agricultural policy vs. risk management in agriculture	626
Artur Wilczyński: Progi rentowności w gospodarstwach mlecznych w latach 2013-2020 / Break-even point analysis for dairy farms in 2013-2020	633
Jarosław Wołkonowski: Handel zagraniczny Litwy w latach 2012-2015 a sankcje gospodarcze przeciw Rosji / Lithuanian foreign trade in the years 2012-2015 vs. economic sanctions against Russia	644
Arkadiusz Zalewski: Uwarunkowania regionalnego zróżnicowania poziomu nawożenia mineralnego w Polsce / Determinants of regional differences of level of mineral fertilization in Poland.....	658
Anna Zielińska-Chmielewska, Mirosław Walawski: The use of futures rapeseed contracts exemplified by a trading company in Poland / Zastosowanie kontraktów <i>futures</i> na rzepak przez przedsiębiorstwa handlowe w Polsce	669

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy w Państwa ręce publikację pt. *Polityka ekonomiczna*, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 58 artykułów (w tym 5 w języku angielskim), w których Autorzy prezentują wyniki badań dotyczących zagadnień związanych z funkcjonowaniem współczesnych systemów gospodarczych w zakresie polityki gospodarczej. Tematyka podjęta w artykułach jest stosunkowo szeroka – mieści się w czterech obszarach problemowych. Pierwszy przedstawia rozważania związane z polityką innowacyjną, wolnością prowadzenia działalności gospodarczej oraz formami współpracy przedsiębiorstw. Drugi obszar dotyczy polityki transportowej, w tym infrastruktury i konkurencji. Trzeci obejmuje opracowania z zakresu polityki społecznej i zdrowotnej państwa – na poziomie zarówno krajowym, jak i lokalnym. Czwartą grupę stanowią artykuły dotyczące rolnictwa, w tym szczególnie wspólnej polityki rolnej i przemian w strukturze agrarnej.

Publikacja przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów zajmujących się w praktyce problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszy zbiór były recenzowane przez samodzielnych pracowników naukowych uniwersytetów, w większości kierowników katedr polityki ekonomicznej. W tym miejscu chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji naukowych.

Jerzy Sokołowski, Grażyna Węgrzyn

Edyta Gąsiorowska-Mącznik

Politechnika Świętokrzyska w Kielcach

e-mail: edytag@tu.kielce.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W STRATEGIACH GMIN WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ENTREPRENEURSHIP IN STRATEGIES OF MUNICIPALITIES OF ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODESHIP

DOI: 10.15611/pn.2016.450.14

Streszczenie: W artykule przedstawiono wyniki analizy strategii gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do roli przedsiębiorczości w rozwoju gminy. Pomimo że gminy nie mają ustawowego obowiązku opracowywania strategii rozwoju, 90 gmin w regionie przygotowało dokumenty strategiczne, a 49 z nich przypisało rozwojowi przedsiębiorczości na ich terenie istotne znaczenie. Samorządy gmin województwa świętokrzyskiego, odpowiadając za politykę rozwoju, określiły w strategiach działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości przy wykorzystaniu wewnętrznych zasobów i zachowaniu wartości środowiska naturalnego i kulturowego. Przedstawione w strategiach działania nakierunkowane na rozwój przedsiębiorczości w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich regionu uwidaczniają się na co najmniej dwóch płaszczyznach. Pierwsza obejmuje szeroko rozumianą promocję gminy. Druga odnosi się do rozwoju infrastruktury, zwłaszcza technicznej.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, gmina, strategia, woj. świętokrzyskie.

Summary: The article presents the results of the analysis of the strategies of development of rural and urban-rural municipalities of Świętokrzyskie Voivodship in relation to the role of entrepreneurship in the development of the municipality. Although the municipality does not have a statutory obligation to develop strategies, 90 municipalities in the region have prepared strategic documents, and 49 of them considered the development of economic activities in their area important. Local governments of Świętokrzyskie Voivodship being responsible for development policy, defined in their strategies activities aimed at the development of entrepreneurship, using the internal resources and maintaining the natural and cultural environment. Action strategies aimed at the development of entrepreneurship in rural and semi-urban areas of the region can be seen on at least two planes. The first includes the widely understood promotion of the community. The second refers to the development of infrastructure, especially technical one.

Keywords: entrepreneurship, municipality, strategy, Świętokrzyskie Voivodeship.

1. Wstęp

Gminy nie mają ustawowego obowiązku sporządzania strategii rozwoju. Jednak opracowanie takiego dokumentu przez gminy wydaje się korzystne. Strategia bowiem, wytyczając kierunki rozwoju gminy, stanowi „materiał informacyjny” o zasobach gminy i możliwościach jej rozwoju dla potencjalnych inwestorów. Strategia zapewnia przedsiębiorcom poczucie stabilności działania, co sprzyja skłonności do inwestowania i w pewnym sensie ogranicza podejmowanie ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej.

W tym kontekście rodzą się co najmniej dwa pytania:

1. Czy wszystkie gminy woj. świętokrzyskiego podjęły inicjatywę opracowania własnych strategii rozwoju?

2. Jakie miejsce w strategiach gmin woj. świętokrzyskiego zajmuje przedsiębiorczość, jakie są kierunki jej rozwoju oraz działania władz lokalnych w celu jej pobudzenia i wspierania?

W odpowiedzi na pierwsze pytanie: na podstawie danych otrzymanych z Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach i z gmin regionu stwierdzono, iż na 97 gmin miejsko-wiejskich i wiejskich, 90 gmin opracowało strategię rozwoju (bądź programy i plany rozwoju)¹.

W odpowiedzi na drugie pytanie wyniki okazały się następujące: 49 gmin wiejskich i miejsko-wiejskich z grupy badanych wpisało przedsiębiorczość do głównych celów w strategiach rozwoju.

2. Cele dotyczące przedsiębiorczości zapisane w strategiach gmin woj. świętokrzyskiego

Wykazane w strategiach gmin cele odnoszące się do przedsiębiorczości charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem pod względem liczby i zakresu obejmowanych zagadnień (tab. 1).

Cele zawarte w strategiach gmin cechowały się różnym stopniem szczegółowości. Często wynikały z ustawowych zadań własnych gminy. Zadania te określa artykuł 7 ustawy [Ustawa... 1990]. Należą do nich między innymi wymieniane wśród celów: budowa infrastruktury technicznej (wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni ścieków, dróg gminnych) i promocja gminy.

Wyniki badania odzwierciedliły zróżnicowanie terytorialne woj. świętokrzyskiego. Północna część regionu ukierunkowuje się wyraźnie na rozwój przedsiębiorczości, w tym agroturystyki, co wynika z korzystnych walorów przyrodniczych istniejących w tej części województwa. Południowa i wschodnia część regionu wskazuje na rolnictwo jako podstawowy kierunek rozwoju.

¹ Badanie dotyczyło gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego i było przeprowadzone w styczniu 2016 roku.

Tabela 1. Cele odnoszące się do rozwoju przedsiębiorczości zapisane w strategiach gmin województwa świętokrzyskiego

Lp.	Cele odnoszące się do rozwoju przedsiębiorczości	Liczba wskazań
1	Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości	35
2	Rozwój agroturystyki	29
3	Rozbudowa infrastruktury technicznej	28
4	Rozwój bazy turystycznej	27
5	Pomoc organizacyjna, szkoleniowa i doradcza	25
6	Promocja gminy	21
7	Przygotowanie i wydzielanie terenów pod inwestycje	19
8	Tworzenie instytucji wspierających aktywność gospodarczą	16

Źródło: opracowanie własne.

W strategiach gmin, które postawiły na rozwój przedsiębiorczości, przedstawiono preferowane przez gminę rodzaje działalności gospodarczej. Najczęściej wymieniano: handel (100% badanych gmin), budownictwo (71%), transport (68%), agroturystykę (38%) i przetwórstwo przemysłowe (27%). Zaledwie kilka gmin wskazało na inne aktywności gospodarcze, w tym na rozwój specjalizacji lokalnych, do których należały: usługi medyczne (gmina Solec Zdrój), przetwórstwo drewna (gmina Krasocin), wydobywanie kamienia (gmina Łagów) i przemysł ceramiczny (gmina Końskie).

W strategiach 10 gmin (z 26, które przypisały kluczowe znaczenie rolnictwu) autorzy dokumentu nie widzieli możliwości rozwoju przedsiębiorczości. W uzasadnieniu wskazywano na rolniczy charakter gmin (wysoki odsetek w liczbie gospodarstw rolnych stanowiły gospodarstwa do 4 ha, niskotowarowe, generujące dochód niepozwalający na zgromadzenie środków finansowych na założenie własnej działalności pozarolniczej). Ponadto wskazywano na odpływ młodych ludzi do miast, przywiązanie starszych wiekiem mieszkańców do rolnictwa oraz potencjał gospodarczy gminy. W pozostałych 16 gminach wskazano na takie formy przedsiębiorczości, które mogą stanowić uzupełnienie dla podstawowej działalności, jaką jest prowadzenie gospodarstwa rolnego, tj. na rozwój usług dla rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, w tym ekologicznej żywności, oraz kultywację krajobrazu i wytwarzanie energii odnawialnej z biomasy. Podkreślano, że uwarunkowania gminy (duża odległość od szlaków komunikacyjnych i ośrodków miejskich oraz uwarunkowania przyrodnicze) ograniczają dywersyfikację przedsiębiorczości na obszarze gminy. Ponadto przywiązanie tamtejszej ludności do rolnictwa, niechęć do zmian i asekuracyjne postawy rolników stanowią trudną do pokonania barierę rozwoju przedsiębiorczości.

3. Zasoby gmin pobudzające przedsiębiorczość

Gmina jako podmiot gospodarczy działający w warunkach konkurencji posiada osobowość prawną, funkcjonuje w powiązaniu z otoczeniem zewnętrznym, dyspo-

nuje określonymi zasobami (przyrodniczymi, ludzkimi, finansowymi, fizycznymi). W dokumentach strategicznych podkreślano ich znaczenie.

W blisko połowie analizowanych gmin (37) wskazano na zasoby przyrodnicze (tab. 2). Tak wysoka liczba wskazań wynikała stąd, że większość badanych gmin zlokalizowana jest w obrębie obszarów chronionych.

Tabela 2. Zasoby gminy stymulujące rozwój przedsiębiorczości

Lp.	Zasoby gminy	Liczba wskazań
1	Zasoby środowiska przyrodniczego	37
2	Infrastruktura techniczna	20
3	Zasoby ludzkie	10
4	Inne	8

Źródło: opracowanie własne.

Mimo to blisko 40% gmin nie widziało szans rozwoju agroturystyki na ich terenie. W niektórych gminach regionu walory środowiska naturalnego przewyższały zasoby bazy turystycznej, a zatem działalność turystyczna mogła być, ale nie była w pełni wykorzystana. Większość gmin uznało, że powodem niewykorzystania walorów przyrodniczych jest niski poziom infrastruktury turystycznej oraz brak liderów w społeczności wiejskiej. Jednocześnie dostrzegano szansę na zmianę niekorzystnej sytuacji poprzez:

- współpracę z instytucjami działającymi na rzecz rozwoju turystyki,
- budowę i modernizację obiektów kulturowych i sportowych,
- rozwój szlaków pieszych i ścieżek rowerowych,
- promocję i informację turystyczną.

W 20 przypadkach za zasób stymulujący rozwój przedsiębiorczości uznano infrastrukturę techniczną, na którą wskazywano w gminach charakteryzujących się najwyższym poziomem rozwoju gospodarczego w regionie oraz dużą aktywnością władz lokalnych w pozyskiwaniu funduszy unijnych na budowę i modernizację infrastruktury technicznej.

Zaledwie 10 gmin wskazało na jakość kapitału ludzkiego, tj. na poziom wiedzy, wykształcenia i umiejętności, który generuje przedsiębiorczość i innowacyjność mieszkańców. Należy podkreślić, iż jakość kapitału ludzkiego była wskazywana jako pobudzająca przedsiębiorczość przez władze gmin położonych wokół stolicy regionu – Kielc.

4. Wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy

Władze lokalne woj. świętokrzyskiego oddziałują na rozwój przedsiębiorczości, tworząc korzystne warunki do jej podejmowania. Gmina, będąc pracodawcą, zleceńdawcą, klientem i inwestorem, może stosować mechanizmy wpływające na dzia-

łalność firm prywatnych [Bończak-Kucharczyk, Herbst, Chmura 1998]. Władze lokalne gmin regionu uruchamiają różnorodne przedsięwzięcia, które w znacznym stopniu uatrakcyjniają przestrzeń gminy jako miejsce lokalizacji przedsiębiorstw.

Zachęcanie potencjalnych inwestorów do podejmowania działań na terenie gminy poprzez poprawę jej atrakcyjności inwestycyjnej należy do najważniejszych elementów polityki lokalnego rozwoju gospodarczego w województwie świętokrzyskim. Wszystkie gminy, które zadeklarowały w strategiach rozwój przedsiębiorczości, ujęły w tym dokumencie zadania związane z pozyskiwaniem i wspieraniem przedsiębiorców. Do najważniejszych instrumentów pozyskiwania i wspierania przedsiębiorców respondenci zaliczyli inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną (tab. 3).

Tabela 3. Instrumenty wspierania i pozyskiwania przedsiębiorców na teren gminy

Lp.	Instrumenty wspierania i pozyskiwania przedsiębiorców	Liczba wskazań
1	Inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną	49
2	Działania promujące gminę	45
3	Uzbrojenie obszarów pod inwestycje	43
4	Ulgi w podatkach i opłatach lokalnych, zwolnienia podatkowe	40
5	Organizowanie szkoleń	33
6	Oferta wykorzystania mienia komunalnego na preferencyjnych warunkach	22
7	Inicjowanie ośrodków wpierania biznesu	18
8	Inne	16

Źródło: opracowanie własne.

Największą rolę w procesie aktywizacji mieszkańców gmin regionu odgrywały te inwestycje, których realizacja postrzegana jest jako szansa gospodarczego rozwoju miejscowości. Najczęściej wskazywano na poprawę infrastruktury technicznej, a zwłaszcza drogowej, jako inwestycję skutecznie wpływającą na rozwój przedsiębiorczości. Przedsięwzięcia gospodarcze chętniej lokalizowane są na obszarach posiadających dobrą sieć drogową, która niweluje skutki oddalenia od rynków zbytu i zaopatrzenia. Inwestycje w infrastrukturę społeczną postrzega się natomiast jako przedsięwzięcia pośrednio wpływające na lokalną gospodarkę poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców i wzrost atrakcyjności miejsca zamieszkania. Dopiero w dalszej perspektywie inwestycje w infrastrukturę społeczną przekładają się na rozwój działalności gospodarczej.

W celu pobudzenia rozwoju przedsiębiorczości władze lokalne woj. świętokrzyskiego przywiązują szczególną wagę do promocji własnej gminy poprzez prezentację jej walorów (przyrodniczych, społecznych, gospodarczych). Większość analizowanych gmin wypracowała marketingowe podejście do rozwijania na jej terenie działalności gospodarczej. Wykorzystuje się działania zmierzające do zachęcenia potencjalnych inwestorów do aktywności gospodarczej na terenie gminy. Do podstawowych zadań związanych z promocją gminy zaliczono:

- rozpowszechnianie informacji o walorach gminy na oficjalnej stronie internetowej gminy, w folderach, informatorach, katalogach, na targach konferencyjnych – 38 wskazań,
- rozpowszechnianie wizerunku gminy w lokalnych mediach – 19 wskazań,
- pielęgnowanie tradycji i obyczajów lokalnych – 10 wskazań,
- organizowanie festynów oraz imprez kulturalnych i sportowych – 8 wskazań.

Przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą jest kolejnym instrumentem przyciągania inwestorów na teren gminy. 20 gmin posiadało takie obszary (w tym 13 w pełni uzbrojone).

Do podstawowych instrumentów wspierających rozwój przedsiębiorczości w swoich gminach w ponad połowie dokumentów strategicznych zaliczono ulgi i zwolnienia podatkowe. Wysokość podatków i opłat lokalnych, a także poziom stawek ulg i ewentualnych zwolnień bezpośrednio oddziałują na zachowania podmiotów gospodarczych, zachęcając je lub zniechęcając do podejmowania określonego rodzaju działalności gospodarczej. Wśród analizowanych gmin 40 stosuje stawki podatkowe niższe od maksymalnych, a także udziela zwolnień, ulg i umorzeń. Najczęściej odnosi się to do: podatków od nieruchomości i od środków transportowych. Powodem jest zwykle utworzenie nowych miejsc pracy i podejmowanie po raz pierwszy działalności na terenie gminy. Warto podkreślić, iż większość gmin stosuje tego rodzaju działania wobec lokalnych przedsiębiorców.

Wśród instrumentów pobudzających przedsiębiorczość wskazuje się także na organizowanie szkoleń. Przeprowadzone badanie dowodzi, że blisko połowa badanych gmin podejmuje działania w tym zakresie. Szkolenia dotyczą przede wszystkim możliwości pozyskania środków finansowych z funduszy UE oraz zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Szkolenia najczęściej organizują gminy prężniejsze, o wyższym poziomie rozwoju gospodarczego. Wskazuje się również na taką formę pozyskiwania przedsiębiorców, jak wykorzystanie mienia komunalnego na preferencyjnych warunkach. Aktywną politykę w tym zakresie prowadzą gminy o wyższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególnie ważnym instrumentem wspierania przedsiębiorczości jest inicjowanie powstawania ośrodków wspierania biznesu. Dynamizują one aktywność inwestycyjną i, tak jak w przypadku inkubatorów przedsiębiorczości, sprzyjają tworzeniu nowych miejsc pracy dzięki koncentracji przedsiębiorstw na terenie danej gminy. Wśród innych obszarów działań aktywizujących przedsiębiorczość wymieniano zaangażowanie się gminy w działania organizacji wspierających rozwój przedsiębiorczości, na przykład w formie udzielania dotacji. W trzech gminach wskazano także na zaangażowanie gmin w rozwój klastrów. Dotyczyły one ogrodnictwa i sadownictwa oraz budownictwa i turystyki. W czterech gminach podkreślono zaangażowanie się w pomoc dla projektów wspierających przedsiębiorczość i aktywność młodzieży wiejskiej działającej w ruchu 4H².

² Ideą klubów 4H jest pomoc młodym ludziom w doskonaleniu: głowy (*head*): uczenia się myślenia i podejmowania decyzji; serca (*heart*): troski o innych, odpowiedzialności społecznej i obywatelskiej.

Pozostałe działania na rzecz wspierania przedsiębiorczości na terenie gmin regionu skupiały uwagę na promowaniu lokalnych produktów. Lokalne produkty promują gminy: Bodzentyn (chleb bodzentyński), Szydłów (śliwka szydłowska), Bieliny (truskawka bielińska), Nowy Korczyn (fasola korczyńska), Raków (dzionie rakowskie), Końskie (chleb wiejski konecki). Produkty lokalne otwierają dla gminy nowe perspektywy. Ich wytwarzanie i sprzedaż aktywizują gospodarczo lokalną społeczność. Organizowane są festyny przyciągające turystów, na przykład: Dni Świętokrzyskiej Truskawki w Bielinach, Święto Chleba w Tokarni, Święto Śliwki w Szydłowie, Święto Jabłkobrania w Obrazowie.

Formą wspierania rozwoju przedsiębiorczości przez gminę jest opracowanie specjalnego programu pomocy dla miejscowych firm. Najważniejszym elementem programu, na który wskazywali ankietowani, jest pomoc w pozyskiwaniu środków unijnych oraz promocja lokalnych firm w katalogach i folderach gminy.

Ze względu na istniejące problemy organizacyjne i znaczne koszty programów wspierania przedsiębiorczości, uzasadnione jest podejmowanie kompleksowych działań obejmujących terytorium kilku gmin. W regionie powstały stowarzyszenia i związki gmin, powoływane w celu wspólnego rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych. Badane gminy regionu działają w lokalnych grupach działania (LGD)³ w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Zadaniem LGD jest przede wszystkim promocja obszarów objętych ich działaniem, udzielanie wsparcia mieszkańcom w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków z funduszy UE. Ponadto podejmowane są inicjatywy i działania mające na celu rozwój zasobów ludzkich, przedsiębiorczości, produktów regionalnych, turystyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze działania LGD.

5. Kierunki rozwoju przedsiębiorczości wyznaczone w strategiach gmin woj. świętokrzyskiego

Wyniki badań własnych pozwalają stwierdzić, że 65% gmin wiejskich i miejsko-wiejskich woj. świętokrzyskiego dostrzega w rozwoju przedsiębiorczości czynnik aktywizujący gospodarczo gminę. Gminy te akcentują rozwój przedsiębiorczości w strategiach rozwoju i wskazują na pożądane kierunki działalności gospodarczej. Badania własne oraz analiza danych GUS wykazały, że najczęściej wybieranymi przez wiejskich przedsiębiorców omawianego województwa kierunkami działalności gospodarczej są: handel, budownictwo i transport. Powstaje pytanie: w jakich kierunkach będzie rozwijała się przedsiębiorczość w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego?

telkiej; rąk (*hands*): zdobywania nowych umiejętności i doskonalenia już nabytych; zdrowia (*health*): dbania o kondycję fizyczną [www.fundacja4h.org.pl].

³ LGD pokrywają swym zasięgiem 100% powierzchni województwa świętokrzyskiego.

Kierunki rozwoju przedsiębiorczości na obszarach gmin regionu determinowane są przede wszystkim przez następujące uwarunkowania wewnętrzne:

- bogactwo i zróżnicowanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz zasoby dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- zasobność regionu w bogate złoża surowców mineralnych i cenne wody lecznicze,
- wysoki odsetek obszarów chronionych (65%) w powierzchni województwa,
- ekstensywny, o tradycyjnym sposobie produkcji, charakter rolnictwa, z dominacją gospodarstw rolnych małych obszarowo.

Uwarunkowania przyrodnicze sprawiły, iż obszary gmin wiejskich i miejsko-wiejskich woj. świętokrzyskiego predestynowane są przede wszystkim do rozwoju agroturystyki. O dogodnych warunkach do rozwoju agroturystyki decyduje także: niewielka liczba uciążliwych dla środowiska przyrodniczego zakładów przemysłowych oraz niewielkie, w porównaniu do rozwiniętych obszarów turystyczno-wypoczynkowych, obciążenie ruchem turystycznym, umożliwiające pobyt w nieskażonym, naturalnym środowisku. Rozwojowi agroturystyki sprzyjają również zmiany zachodzące w preferencjach turystów, którzy coraz chętniej poszukują warunków do odpoczynku w spokojnych i atrakcyjnych przyrodniczo zakątkach, gdzie można wypocząć w kontakcie z naturą, a także poznać obyczaje regionalne i folklor. Ponadto liczne inicjatywy w zakresie rozbudowy infrastruktury turystycznej (zbiorniki wodne, szlaki i ścieżki rowerowe, szlaki konne itp.) oraz regionalne atrakcje i produkty turystyczne (np. Park Jurajski w Bałtowie, wioska średniowieczna pod Świętym Krzyżem, Centrum Bajki w Pacanowie, Ośrodek Tradycji Garncarstwa w Chałupkach i Muzeum Siekier k. Bodzentyna) czynią region atrakcyjnym dla potencjalnych turystów.

Najważniejszym zadaniem, które powinno być realizowane w celu pobudzenia agroturystyki w regionie, jest inwestowanie w infrastrukturę turystyczną i wpieranie produktu agroturystycznego specyficznego dla omawianego regionu. Działania na rzecz rozwoju agroturystyki podejmowane obecnie przez władze samorządowe, stowarzyszenia agroturystyczne, związki międzygminne (np. Związek Gmin Gór Świętokrzyskich) i ośrodki doradztwa rolniczego wskazują na korzyści płynące ze specjalizacji gospodarstw agroturystycznych. Zainicjowany w regionie Program Odnowy Wsi Świętokrzyskiej⁴ preferuje projekty, których celem jest między innymi utrwalanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej wsi z zachowaniem tradycyjnego jej wizerunku. Projekty zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu realizowane są także w ramach LGD.

---

⁴ Podstawowym założeniem Świętokrzyskiego Programu Odnowy Wsi w formie konkursu przedsięwzięć jest sprzyjanie wszelkim miejscowym inicjatywom społecznym służącym rozwojowi środowisk lokalnych.

Władze regionu postawiły na profesjonalną promocję turystyki. Celem promocji jest zachęcenie turystów do przyjazdu i dłuższego pobytu. W Strategii Rozwoju Turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2015-2020 agroturystyka (produkt określony mianem „Swojskie klimaty”) została uznana za jeden z pięciu głównych markowych produktów turystycznych regionu, który powinien się rozwijać w sześciu zintegrowanych obszarach agroturystycznych: Kieleckim, Koneckim, Nadnidziańskim, Staszowskim, Włoszczowskim i Doliny Kamiennej [Strategia Rozwoju Turystyki... 2015]. Model funkcjonowania produktu „Swojskie klimaty” zakłada utworzenie „wiosek turystycznych”, w których współpracujące ze sobą gospodarstwa oferować będą wspólny program atrakcji, co pozwoli na lepsze wykorzystanie potencjału danego obszaru.

Szansy rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich władze lokalne woj. świętokrzyskiego upatrują także w produkcji materiałów budowlanych. Szansa ta wynika w głównej mierze z bogactwa różnorodnych surowców mineralnych występujących na obszarze województwa. Rejon Kielc i Skarżyska Kamiennej obfituje w duże ilości skał, zwłaszcza piaskowców, kwarcytów i marmurów. Występują tu także złoża margli umożliwiające dynamiczny rozwój przemysłu cementowego. Rozwija się przemysł wapienniczy (Nowiny, Bukowa, Trzuskawica, Kowala). Województwo znane i cenione jest z surowców skalnych, szczególnie z wapieni dekoracyjnych, zwanych marmurami checińskimi. W regionie występują duże złoża gipsu szeroko stosowanego w przemyśle chemicznym, cementowym, papierniczym oraz w rolnictwie, medycynie i architekturze wnętrz. Gips wykorzystywany do produkcji materiałów budowlanych eksploatuje się w Gackach i w Borkowie. Wydobywany w regionie gips stanowi 100% zaopatrzenia w ten surowiec dla kraju.

Południowa część woj. świętokrzyskiego, w okolicach Buska-Zdroju i Solca-Zdroju, bogata w walory naturalne, szczególnie klimat o właściwościach uzdrowskowych, postawiła w strategiach na intensyfikację turystyki uzdrowskowej. Położenie uzdrowisk w obszarze kompleksów turystycznych umożliwia łączenie funkcji lecznictwa uzdrowskowego z turystyką. Starzenie się społeczeństwa i wzrost popularności uzdrowisk wśród młodych, zamożnych, dbających o kondycję fizyczną ludzi, stworzą szanse na dynamiczny rozwój połączonego z turystyką, lecznictwa uzdrowskowego. Gminy uzdrowskowe regionu realizują zadania, które bezpośrednio wpływają na komfort wypoczynku przyjeżdżających tu wczasowiczów i kuracjuszy. Tworzy się trasy ogólnodostępnych ścieżek turystyki pieszej, rowerowej i konnej, funkcjonuje zalew rekreacyjny, działa stadnina koni.

Gminy zlokalizowane w obrębie Gór Świętokrzyskich wskazują w dokumentach strategicznych na możliwości wytwarzania energii odnawialnej. Opłacalność pozyskiwania energii z określonych źródeł jest zróżnicowana i uzależniona od wielu czynników. Na terenie województwa świętokrzyskiego do efektywniejszych z ekonomicznego punktu widzenia źródeł energii odnawialnej należeć będzie biomasa i otrzymywane z niej biopaliwa oraz biokomponenty. Dla województwa najistot-

niejsze będzie wykorzystanie bioetanolu jako dodatku do benzyn oraz wykorzystanie oleju rzepakowego do produkcji substytutu oleju napędowego. Pozyskiwanie źródeł energii wspiera już funkcjonujący w regionie klastr producentów biomasy na potrzeby energetyki – Biomasa Świętokrzyska. Celem klastra jest wdrożenie, na obszarach wiejskich województwa świętokrzyskiego, systemu produkcji energii cieplnej z odnawialnych źródeł energii. Funkcjonowanie klastra zapewni wykorzystanie biomasy drewnianej do produkcji energii cieplnej i elektrycznej w regionie. Przyczyni się do pobudzenia aktywności gospodarczej, zwłaszcza w tych gminach, w których istnieje duży areal gruntów rolnych, ugorów, obszarów zalesionych i odpadów drewna.

6. Zakończenie

Samorządy gmin województwa świętokrzyskiego, odpowiadając za politykę rozwoju, określiły w strategii główne jego kierunki przy wykorzystaniu wewnętrznych zasobów i zachowaniu wartości środowiska naturalnego i kulturowego.

Przedstawione w strategiach działania mające na celu rozwój przedsiębiorczości w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich regionu uwidaczniają się na co najmniej dwóch płaszczyznach. Pierwsza obejmuje szeroko rozumianą promocję gminy. Druga odnosi się do rozwoju infrastruktury, zwłaszcza technicznej.

Różne uwarunkowania lokalne i określone warunki lokalizacyjne poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej wymagają od władz gminnych stosowania pakietu instrumentów wspierających przedsiębiorczość. Niezależnie od charakteru zapisanych w strategiach oraz stosowanych w praktyce form wspierania i pozyskiwania przedsiębiorców, dynamicznie zmieniające się warunki otoczenia wymagają elastyczności w doborze metod i instrumentów zarządzania rozwojem gminy, a także szybkich reakcji na te zmiany.

Strategiczne plany rozwoju gmin miejsko-wiejskich i wiejskich woj. świętokrzyskiego uwzględniają różnorodność proponowanych rozwiązań przy wykorzystaniu miejscowych zasobów i uwarunkowań zewnętrznych. Często jednak samorządy lokalne w regionie nie są konsekwentne we wdrażaniu przyjętych w strategiach celów i zadań dotyczących rozwoju przedsiębiorczości. Ze względu na kadencyjność władz o wiele łatwiej przyjmowane są do realizacji zadania dające widoczny i natychmiastowy efekt i tym samym uznanie i poparcie mieszkańców (wyborców).

Literatura

- Bończak-Kucharczyk E., Herbst K., Chmura K., 1998, *Jak władze lokalne mogą wspierać przedsiębiorczość*, Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa, s. 42.

Strategia Rozwoju Turystyki w województwie świętokrzyskim na lata 2015-2020, 2015, Urząd Marszałkowski, Kielce.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z dnia 17 marca 2016 r., DzU 2016, poz. 446.

www.fundacja4h.org.pl.